

ESCENARIS DE NOVEL·LA

DANIEL ROMANÍ

Generalitat de Catalunya

sempre endavant

DAVID BORRAT

CALDES DE MALAVELLA

“EL MALAVENTURAT SENYOR CLAUSS”, DE MARTA PASQUAL

TOTS TENIM UNA BÈSTIA AL NOSTRE INTERIOR

“«Nena, vas cinquanta anys tard. Ha mort tothom. Ningú en vol parlar», em deien. I em feien venir més ganes d’investigar!”, em comenta Marta Pasqual, autora d’*El malaventurat senyor Clauss*, la seva *opera prima*, que reconstrueix de manera ficcionada la història d’un espia d’origen alemany retingut el 1944 a Caldes de Malavella.

Hem quedat en un dels balnearis de Caldes per rememorar aquells fets. No pas el que va acollir els espies nazis –va ser el balneari Soler, enderrocat fa temps–, sinó el Vichy, ben actiu, situat en un impressionant edifici modernista amb elements arabitzants. Prenem un cafè en una de les sales del balneari, al costat d’un piano de cua. M’imagino un oficial nazi tocant-lo amb gran sensibilitat.

Com diu el seu nom, Caldes és terra d’aigües termals. Se n’ha tret partit des de l’època romana. Queden alguns vestigis d’aquelles primeres instal·lacions. Els balnearis, creats gràcies a les aigües termals, hi han portat gent de tota mena. Han fet de Caldes un lloc acollidor, tot i el nom *mala vella* (una perversa senyora feudal que vivia entre l’ermita de Sant Maurici i el castell del poble).

“El govern espanyol va firmar un acord de cooperació amb els Estats Units i la Gran Bretanya que exigia desmantellar la xarxa

d’espionatge alemany que hi havia a Espanya i expulsar-ne els agents. Per evitar que fossin repatriats a Alemanya i jutjats va decidir traslladar a Caldes uns quants espies que apareixien en una llista elaborada pels aliats, entre els quals el protagonista de la novel·la –detalla la Marta–. Els espies estaven a Caldes en règim de confinament”.

Els Clauss eren dos germans. El Luis i l’Adolfo, més petit. Estaven acusats de sabotatge de vaixells aliats a l’estret de Gibraltar. L’Adolfo, casat amb una falangista, va tenir un paper clau en l’anomenada operació Carn Picada, que constitueix una de les trames principals de la novel·la. Ens l’explica la Marta: “Els serveis secrets britànics van deixar davant les costes de Huelva un cadàver, el van disfressar d’oficial britànic i li van posar documentació falsa en una maleta lligada al canell. L’objectiu era enganyar els alemanys sobre el lloc on s’havia de produir el desembarcament. Tot apuntava que seria a Sicília, i la documentació falsa els havia de fer creure que seria primer a Sardenya, i en una segona etapa a Grècia. Uns mariners van trobar el cadàver, el van portar a les autoritats, i Adolfo Clauss, després que el patòleg en realitzés l’autòpsia, va notificar ràpidament que el desembarcament aliast se-

ria a Grècia i a Sardenya, en comptes de Sicília. Els alemanys van dividir les seves forces, i d’aquesta manera es va produir més fàcilment el desembarcament a Sicília”. Aquest va ser el missatge xifrat que va rebre Churchill: “S’han empassat la carn picada” (*“Mincemeat swallowed whole”*). L’operació Carn Picada, una ensarronada que provoca l’inici del final de la Segona Guerra Mundial, són fets reals, inspirats en la literatura. Sí, els serveis d’intel·ligència britànics es van inspirar en la novel·la de Sir Basil Home Thomson *The Milliner’s hat mystery*, en què hi ha un cadàver que porta documentació falsa. Normalment, és la vida el que serveix d’inspiració a la ficció. En aquest cas és a l’inrevés: és la literatura la que inspira la realitat i arriba a capgirar-la.

“No he volgut jutjar Luis Clauss, que, en realitat, no es va afiliar al partit nazi. Sí que era nazi el germà. De Luis Clauss em fixo en la persona: és un senyor que té por. «Vindran a detenir-me, em repatriaran, em jutjaran...»”, explica la Marta. A més, el maniqueisme no serveix per definir una persona. I encara que no es manifesti, tots tenim un monstre a dins. Tots portem una bèstia amagada que, en circumstàncies extremes, pot sortir.

‘EL FILL DE L’ITALIÀ’, TAMBÉ AMBIENTADA A CALDES DE MALAVELLA

Caldes de Malavella també està marcat per uns altres fets ocorreguts durant la Segona Guerra Mundial: l’odissea d’un miler de joves mariners italians que s’hi van refugiar. Són els supervivents de l’enfonsament del cuirassat *Roma*, bombardejat pels alemanys el 9 de setembre de 1943 en venjança per l’armistici entre Itàlia i els aliats. Aquests fets també han estat novel·lats (*El fill de l’italià*, de Rafel Nadal). Els mariners es van allotjar en els tres balnearis de Caldes i en algunes fondes. Tres van escapar-se i van arribar a Barcelona amb bicicletes robades. Es volien incorporar al front, a favor de la Itàlia aliada, però la guerra ja estava a punt d’acabar-se.